

Paradoksi čokolade

izv. prof. dr. sc. Đurđica Ačkar

Kada je čokolada u pitanju, otpor je uzaludan

(nepoznati autor)

Pravilnik o kakau i čokoladnim proizvodima (NN 73/2005)

„Čokolada je proizvod dobiven od kakaovih proizvoda i šećera koji sadrži najmanje 35% ukupne suhe tvari kakaovih dijelova, uključujući najmanje 18% kakaovog maslaca i najmanje 14% bezmasne suhe tvari kakaovih dijelova”

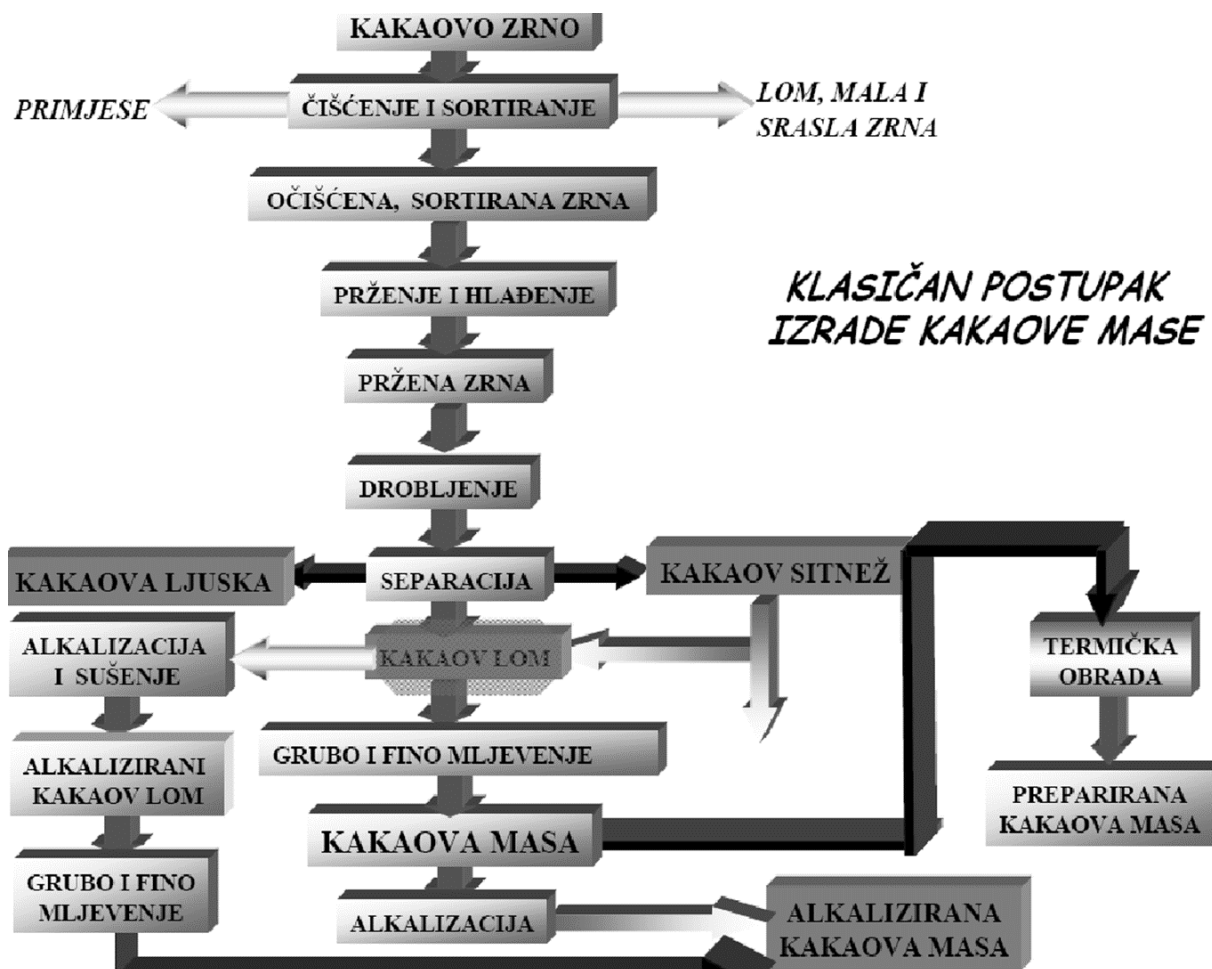
Kakao zrno

= osušene i fermentirane sjemenke biljke kakaovca (*Theobroma cacao* L.)

Kakao proizvodi

- Lom
- Masa
- Pogača
- Prah
- Sitnež

1. paradoks: gorki kakao za slatku čokoladu

- Kakao – gorak okus (polifenoli)
- Azteci i Maye – gorki napitak – hrana bogova

2. paradoks: zrna za ukras, zrna za napitak?

- Kolumbo – prva kakaova zrna u Europi
- Hernan Cortes – recept za napitak
- Španjolci - šećer

3. paradoks: 100 godina za osvajanje Europe

- vjenčanje španjolske princeze Ane i Luja XIII. – Francuska
- U 17. stoljeću – “Chocolate houses”
- 1828. preša – izdvajanje kakao maslaca → kruta čokolada
- 1847. prva čokoladna tabla Fry & Sons
- 1867. prva mliječna čokolada Nestle

4. paradoks: čokolada za djecu ili djeca za čokoladu?

- Produkcija čokolade „započinje” na plantaži

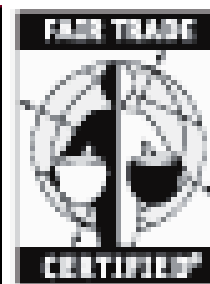

4. paradoks: čokolada za djecu ili djeca za čokoladu?

- Problem: izrabljivanje djece

- Rješenje: Fairtrade – 1994. za kakao iz Belize-a
- 1998. prvo FT poduzeće u suradnji Divine Chocolates i Kuapa Kokoo u Gani

5. paradoks: je li Fairtrade u čokoladi uistinu fer?

- 2009. na „fairtrade” farmama u Africi nađena djeca-robovi
- Plaća radnika na farmi kakaovca < 2 dolara/dan

- UTZ program (za održivu poljoprivredu)

UTZ Certified

- Pokrenut 2002. pod nazivom Utz Kapeh („dobra kava”)
- 2007. organizacija Utz Kapeh mijenja ime UTZ Certified
- Implementacija standarda za odgovoran uzgoj kave, kakaovca, čajevca i rooibosa na svjetskoj razini
- U novije vrijeme – palmino ulje i pamuk
- Kakao program od 2007. – Mars, Nestle, Cargill

UTZ Certified

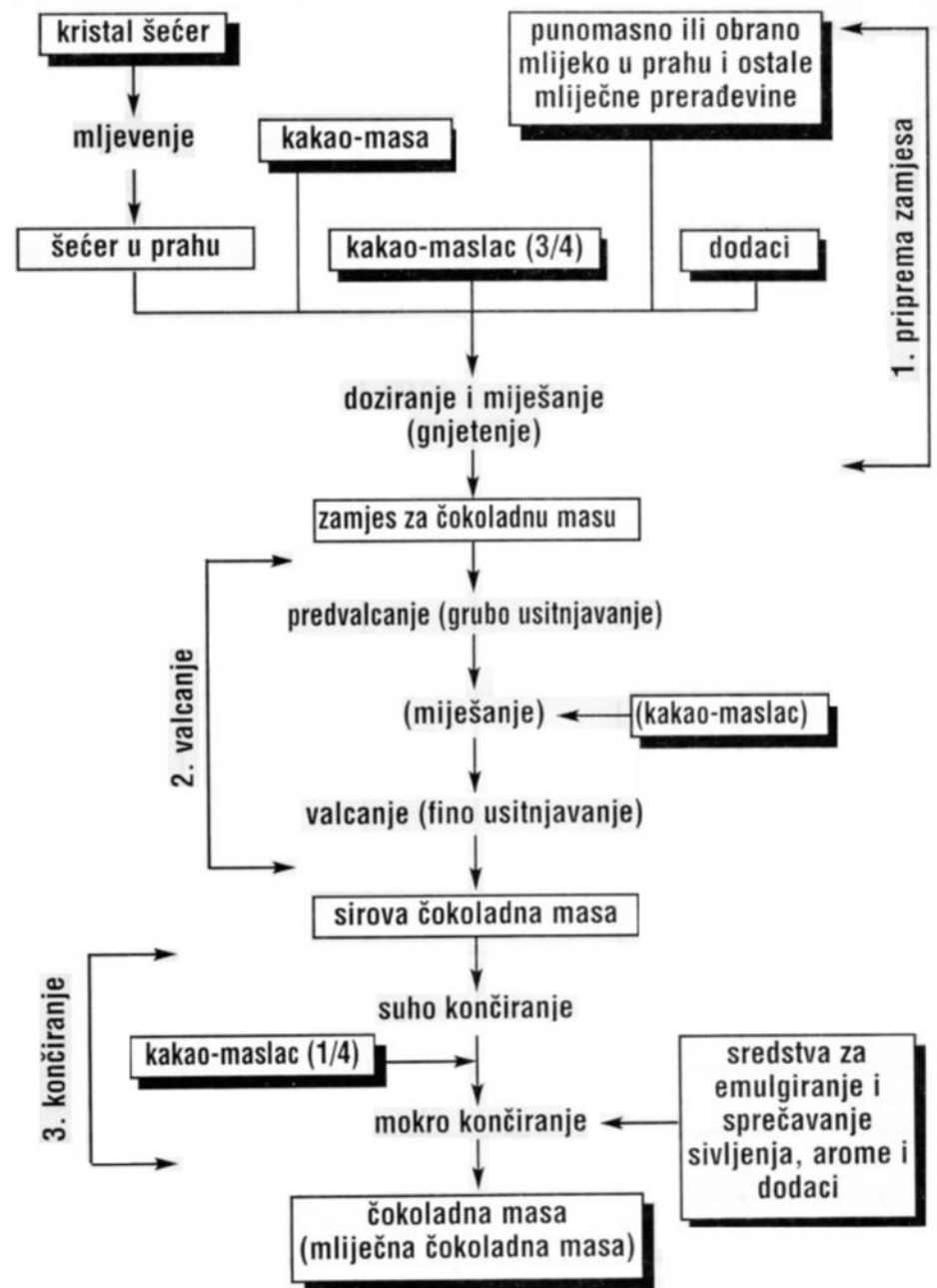
- Poseban kodeks
- GAP, GMP;
- socijalni aspekt – dob, radno vrijeme, uvjeti rada, sigurnost na radu, diskriminacija po dobi, spolu, rasi, vjeri...
- ekološki kriteriji – erozija tla, održivi izvori energije, štednja energije, deforestacija, zaštita vode
- Proces certifikacije
- Sljedivost
- Internetska baza podataka
- Dobavljač unosi kojem je kupcu prodao koji UTZ označen proizvod i u kojoj količini
- Kupac u bazi mora potvrditi prijem pošiljke kojoj se dodjeljuje lot broj preko kojeg se proizvod prati do potrošača
- Kontrolna dokumentacija

6. paradoks: potpišimo da štitimo, ali ne moramo?

- Harkin – Engel Protokol ili Kakao protokol
  - Međunarodni sporazum za sprječavanje najgorih oblika iskorištavanja djece i prisilnog rada u proizvodnji kakaa
  - Autori senator lowe (SAD) Tom Harkin i kongresmen Eliot Engel, predstavnik države New York
  - Supotpisnici ambasador Obale Bjelokosti, direktor Međunarodnog programa sprječavanja rada djece i dr.
  - Neobvezujući sporazum
  - 2011. 1,8 milijuna djece radi na plantažama kakaovca
  - Manje od 5% djece tretira se u skladu s HE sporazumom:
  - Pravo na školovanje, plaćeni rad, rehabilitaciju
  - Protokol ne zahtijeva kompletno sprječavanje rada djece, samo najgorih oblika iskorištavanja
  - Koalicija za zaštitu djece od rada kritizira protokol jer se odnosi samo na Ganu i Obalu Bjelokosti, a ne obuhvaća Brazil i Indoneziju

7. paradoks: tekuća – kruta – tekuća – kruta?

8. paradoks: hrana, droga, lijek?

U 100 grama	Tamna čokolada	Mliječna čokolada	Bijela čokolada
Proteini (g)	4,7	8,4	8
Masti (g)	29,2	30,3	30,9
Kalorije (kcal)	525	529	529
Kalcij (mg)	38	220	270
Magnezij (mg)	100	55	26

Hrana

- Često se konzumira kao “hrana za utjehu” (comfort food), iz dosade, za “liječenje” depresije
- Bogata kalorijama (porcija oko 51 g = 230 kcal) – pretjerani unos
- “Double size” i “Extra large” pakiranja
- “Blizu očima” – veća konzumacija
- Osjećaj krivnje nakon konzumacije, skrivanje

Droga

- Ovisnost – (fizička) potreba za odr. tvari koja rezultira nekontroliranom i prekomjernom konzumacijom, nakon koje nestaju simptomi koji su potrebu uzrokovali

- „Čokoholizam” i “čokoholičar” = 40 % žena, 15 % muškaraca
- Potreba za čokoladom je toliko jaka da ometa normalno funkcioniranje i ispunjavanje obveza

Droga – potencijalni „krivci“:

- Masti i šećeri
- ✓ Visoki stupanj povezanosti “želje za čokoladom” i “želje za slatkim”
- ✓ Konzumacija kakao praha ne zadovoljava potrebu za čokoladom
  - Više od 75 % ovisnika potrebu ne može zadovoljiti konzumacijom druge slastice
  - Konzumacija bijele čokolade samo djelomično zadovoljava potrebu

Droga – potencijalni „krivci”:

- Tvari farmakološkog djelovanja
  - ✓ Fenilmetilamin (0,4 – 6,6 µg/g)
  - ✓ strukturno i farmakološki sličan kateholaminima i amfetaminu – stimulirajuće djelovanje
    - Sirevi i kobasice sadrže PEA, a ne izazivaju ovisnost
- Metilksantini – kofein i teobromin
  - ✓ Tvari djeluju stimulirajuće
    - U čokoladi su u preniskim koncentracijama u odnosu na kavu (80 – 100 mg kofeina/šalici)

Droga – potencijalni „krivci”:

- “Kanabinoidne” masne kiseline
  - ✓ N-oleoiletanolamin, N-linoleoiletanolamin kemijski farmakološki slični anandamidu (lipoprotein koji se veže na receptore u mozgu uzrokujući psihoaktivno djelovanje kanabinoidnih droga)
  - ✓ N-oleoiletanolamin i N-linoleoiletanolamin nisu detektirani u bijeloj čokoladi
    - U čokoladi prisutni u vrlo niskim koncentracijama
    - Konzumacija kakao praha ne zadovoljava potrebu za čokoladom

Droga – „krivac” u nama?

- Neka istraživanja pokazuju da potreba za konzumiranjem čokolade može biti posljedica nedostatka Mg
- Promjene razine estrogena i progesterona tijekom menstrualnog ciklusa žena – 32 % žena tijekom PMS-a ima potrebu za čokoladom
- Depresivna stanja pojedinaca – “emocionalno jedenje” ili “hrana za utjehu”

Lijek

- Umjereno konzumiranje čokolade ne utječe na tjelesnu masu
- Djeluje kao blagi antidepresiv – potiče lučenje endorfina i serotonina

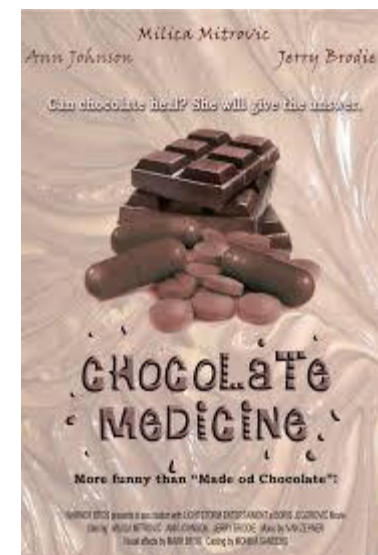

=

Lijek - polifenoli

- djelovanje polifenola čokolade na smanjenje LDL kolesterola
- djelovanje kakao praha na smanjenje hiperglikemije
- kod žena srednje i starije dobi smanjenje učestalosti zastoja rada srca
- 6 g tamne čokolade → smanjenje krvnog tlaka → epikatehin → širenje krvnih žila → ubrzava protok krvi u udove i mozak
- EFSA potvrdila djelovanje

Lijek

- feniletilamin blago povisuje krvni tlak i razinu glukoze u krvi - to nas čini budnima te čini da se dobro osjećamo
- metilksantini: teobromin (3,7% bezmasne tvari) i kofein (oko 0,2%) pospješuju budnost, koncentraciju, utječu na rad krvožilnog i gastrointestinalnog sustava...

Unatoč debljini, ovisnosti, gorkoj strani...

Uživajte u čokoladi (umjereno)!